

PREFERENCJE EDUKACYJNE MŁODZIEŻY W ASPEKTCIE
DEMOGRAFII I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI JAKO CZYNNIKÓW
ROZWOJU LOKALNEGO
(NA PRZYKŁADZIE GMINY STAROŹREBY)

Ludmiła Będzikowska

Instytut Nauk Ekonomicznych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku
Dyrektor: doc. dr inż. Sławomir Kowalski

Słowa klucze: ludność wiejska, edukacja, bariery, rozwój gospodarczy
Key words: rural population, education, barriers, economic development

S y n o p s i s. Przyczyną zróżnicowania obszarów wiejskich są różne bariery: demograficzne, osadnicze, stan infrastruktury technicznej. Najwięcej gmin problemowych występuje na wschodzie Polski, ale są również one obecne w jej centrum. Gmina Staroźreby jest gminą rolniczą, leżącą w pobliżu Płocka. Jej mieszkańcy są gorzej wykształceni niż średnia w kraju, postępuje proces wyludniania. Młodzież gimnazjalna wybiera najczęściej naukę w liceum (43%), jej większość zamierza studiować. W technikach i zasadniczych szkołach zawodowych chce się kształcić po 25% uczniów. Wybór szkoły podyktowany jest przede wszystkim chęcią szybkiego zdobycia zawodu.

WSTĘP

Problematyka rozwoju obszarów wiejskich w Polsce stała się obiektem polityki gospodarczej od początku lat 90. XX wieku. Proces transformacji gospodarczej uwidocznił znaczne zapóźnienie rozwoju terenów wiejskich w stosunku do miejskich, potrzebę zmian systemowych i strukturalnych. Wiązało się to również z perspektywą członkostwa Polski w UE i wynikających stąd implikacji z obecności naszej gospodarki na jednolitym rynku europejskim. Polityka wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich uwzględniać musi zróżnicowanie tych terenów wynikające z zaszłości historycznych sięgających czasów rozbiorowych i zaniedbań powstałych po II wojnie światowej.

Obszary wiejskie zajmują w Polsce 93% powierzchni kraju zamieszkiwanej przez 38% społeczeństwa. Różni je jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a także wskaźniki demograficzne, struktura osadnicza, infrastruktura techniczna, jakość środowiska naturalnego.

Poznanie niedostatków obszarów problemowych poszczególnych regionów kraju pozwala na określenie możliwości rozwojowych, a wypunktowanie istniejących barier ułatwia nakreślenie strategii rozwojowych z wykorzystaniem rozmaitych źródeł finansowania, w tym ze środków Unii Europejskiej.

Narodowy Spis Powszechny z 1988 roku wykazał, że 52,4% gmin w Polsce miało monofunkcyjny charakter rolniczy z przewagą rolnictwa chłopskiego, zaś w 26% gmin dominującym rolnictwem było pegeerowskie, czyli łącznie ponad $\frac{3}{4}$ gmin miało charakter typowo rolniczy. Pozostałe gminy rozlokowane wokół dużych aglomeracji miejskich i przemysłowych były miejscem zamieszkania pracowników zatrudnionych w miastach, a te położone w pasie nadmorskim i podgórskim – obszarów turystycznych [Rosner 2000]. Wyniki kolejnego spisu wykazały rosnące rozbieżności między niektórymi regionami Polski, szczególnie wschodniej części kraju. Raport OECD z roku 2008 wykazał, iż mimo znacznej pomocy udzielonej Polsce, dysproporcje w rozwoju wschodniej i zachodniej części kraju pogłębiają się. Ale niepokojąca sytuacja dotyka nie tylko wschodniej Polski. W jej centrum są gminy borykające się z przewycięzeniem wysokiego bezrobocia, marazmu, niedostatecznego rozwoju gospodarczego. Jedną z nich jest gmina Staroźreby położona w województwie mazowieckim, w powiecie plockim, w odległości 85 km od Warszawy [Przełąd... 2008].

Gmina ta w roku 1996 została zaliczona do 222 gmin przeciętnych pod względem poziomu gospodarczego, infrastruktury i sieci osadniczej, ale odstających od średniej krajowej ze względu na jakość środowiska naturalnego i wskaźniki demograficzne [Rosner 2000].

Przedmiotem badań było uchwycenie przyczyn niekorzystnej sytuacji demograficznej i jej wpływ na aktywność zawodową mieszkańców gminy. Zainteresowanie tym zagadnieniem pojawiło się po analizie danych gminy dotyczących jakości wykształcenia mieszkańców, poziomu bezrobocia i przedsiębiorczości. Badania ankietowe zostały przeprowadzone wśród uczniów II i III klasy gimnazjum w maju 2011 r. Pytania dotyczyły wyboru szkoły ponadgimnazjalnej, powodów podjętych wyborów, środowiska rodzinnego. Celem opracowania jest przedstawienie wpływu podejmowanych decyzji o wyborze kierunku kształcenia na rozwój obszarów wiejskich w aspekcie demografii i przedsiębiorczości.

CHARAKTERYSTYKA GMINY STAROŹREBY

Gmina Staroźreby jest pod względem osadniczym charakterystyczna dla Mazowsza: cechuje ją rozproszony typ zabudowy dominujący w środkowej Polsce. Zwarta wieś ułatwia prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych, sprzyja rozwojowi gospodarczemu i spaja społeczność. Tu zaś rozproszone siedliska utrudniają rozwój gospodarczy. Urząd gminy oraz wszystkie instytucje do obsługi mieszkańców są zlokalizowane w miejscowości Staroźreby, która w maju 2011 r. liczyła 928 mieszkańców i gdzie mieści się zespół szkół ze szkołą podstawową, gimnazjum i liceum ogólnokształcącym. Przez miejscowość tę przebiega droga krajowa łącząca Płock z Warszawą i Bydgoszczą. Innym większym skupiskiem ludności jest miejscowość Góra leżąca przy wspomnianej drodze krajowej. Pozostałe 37 sołectw jest połączonych z ośrodkiem gminnym drogami gruntowymi i utwardzonymi.

Gmina jest w 99% zwodociągowana, proces budowy kanalizacji rozpoczęty w 1999 r. trwa nadal. W 2011 r. udział gospodarstw z kanalizacją wynosił 26%, długość sieci kanalizacyjnej liczyła 14,9 km, a podłączonych było doń 456 posesji. Mieszkańcy gminy korzystają też z gazu przewodowego.

Staroźreby są gminą typowo rolniczą. Jej powierzchnia wynosi 137,5 km², w tym użytki rolne stanowią 85,6%, zaś powierzchnia lasów – 6,3%. Według stanu na 31.12.2009 r. ludność gminy liczyła 7405 mieszkańców, co stanowiło zaludnienie 56 osób na km² [Województwa... 2010]. W latach 1996-2009 liczba ludności zmniejszyła się o 545 osób; chociaż odnotowano przyrost naturalny, to o spadku liczby mieszkańców zdecydowała migracja ludności.

Większość gospodarstw rolnych gminy mieści się w przedziale obszarowym 5-10 ha. Gospodarstw żywotnych ekonomicznie jest około 15%. Ponadto, użytkowane są 194 działki rolne o powierzchni do 1 ha. Ponad połowę gospodarstw rolnych stanowiły jednostki o powierzchni do 10 ha nie gwarantujące parytetowej opłaty płacy własnej. Za gospodarstwa rozwojowe uznać można te o powierzchni przekraczającej 35 ha [Wilkin, Nurzyńska 2010].

Sołectwo Nowa Wieś jest oddalone od siedziby urzędu gminy o 12 km. Zamieszkują je 304 osoby w 75% utrzymujące się z rolnictwa. We wsi jest 59 gospodarstw o średniej powierzchni 8,9 ha; 10 – o areale w przedziale od 1 do 4 ha, 21 – 5-8 ha, 15 – 8-12 ha, 6 – 12-16 ha, 5 – 16-20 ha i 2 największe gospodarstwa liczące ponad 20 ha. Wykształcenie mieszkańców Nowej Wsi przedstawia się następująco:

- wyższe – 2 osoby (0,5%),
- licencjackie – 2 osoby (0,5%),
- średnie ogólnokształcące – 25 osób (8%),
- średnie techniczne – 15 osób (5%),
- zasadnicze zawodowe – 80 osób (26%),
- podstawowe – 180 osób (60 %).

Tylko 4 gospodarstwa są ukierunkowane na produkcję mleka, pozostałe prowadzą produkcję na małą skalę. W produkcji przeważają zboża, ziemniaki jadalne i kukurydza.

W latach 2004-2006 z dopłat bezpośrednich korzystało 58 gospodarstw. Rentę strukturalną otrzymało 7 rolników, 10 gospodarstw korzystało z pomocy w ramach wsparcia gospodarstw niskotowarowych i tyle samo na dostosowanie gospodarstw do standardów UE. W tym okresie 2 gospodarstwa dokonały zakupu maszyn rolniczych dzięki wykorzystaniu współfinansowania ze środków Unii Europejskiej. Tylko 8% rolników uważało gospodarstwo za w pełni zmechanizowane. Nikt nie skorzystał ze wsparcia dla młodych rolników. W ocenie rolników przeważa pogląd (76%), iż nie wykorzystali oni w pełni oferowanej pomocy unijnej, tylko 14% miało odmienne zdanie.

Prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek jest dla części gospodarstw rolnych dodatkowym źródłem dochodów, dla części mieszkańców podstawowym źródłem utrzymania. W latach 2004-2009 liczba podmiotów gospodarczych zmniejszyła się: ubyło 17 jednostek gospodarczych w sektorze prywatnym oraz 21 osób fizycznych (tab. 2.). Przestała istnieć firma z kapitałem zagranicznym. Powstały jedynie 2 spółki cywilne oraz 4 stowarzyszenia. Zmniejszyła się liczba punktów handlowych i napraw pojazdów samochodowych, a także obsługi rynku nieruchomości i firm.

Zjawisko kurczenia się przedsiębiorczości odbiega od sytuacji w gminach okalających miasto Płock. Tam w omawianym okresie nastąpił przyrost liczby firm o 46-53%. Niższy wzrost (15-20%) odnotowano w innych gminach rolniczych, jak: Mała Wieś, Bodzanów, Bulkowo.

Tabela 1. Liczba gospodarstw rolnych według grupy obszarowych w 2002 r.

Grupa obszarowa [ha]	Liczba	Udział [%]
1-2	79	8,9
2-5	134	15,2
5-10	244	27,7
10-15	165	18,7
15-20	100	11,3
20-50	145	16,4
50-100	14	1,6
Powyżej 100	2	0,2
Razem	883	100,0

Źródło: [PSR 2002].

Tabela 2. Liczba podmiotów gospodarki narodowej według REGON w latach 2004 i 2009 w gminie Staroźreby

Rok	Liczba ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Z liczby ogółem						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej						
				spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne	razem	
				razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego					
2004	338	20	318	59	4	1	20	1	10	279
2009	321	20	301	63	2	-	22	1	14	258

Źródło: na podstawie [*Województwa ... 2010*, s. 426, 429].

Dla rozwoju obszarów wiejskich istotna jest struktura wiekowa ludności. Duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym skazuje dany teren na marginalizację. Pożądanym zjawiskiem jest przewaga ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, ponieważ przeciwdziała to wyludnianiu się wsi. Większość osób zamieszkujących gminę Staroźreby jest w wieku produkcyjnym, zaś najmniej – w wieku przedprodukcyjnym. Od 1996 r. utrzymuje się ujemne saldo migracji.

Wieś zawsze odstawała poziomem wykształcenia od ludności miejskiej i chociaż w ostatnich kilkunastu latach wyraźnie zwiększył się odsetek ludności wiejskiej z wykształceniem wyższym i średnim, to w przypadku gminy Staroźreby nie miało to miejsca.

Tabela 3. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Staroźreby według wieku i płci na tle kraju w 2002 roku

Przedział Wiek [lata]	Liczba lub udział osób z wykształceniem							
	ogółem	wyższym	policealnym	ogólnokształcącym	technicznym	zawodowym	podstawowym gimnazjalnym	bez wykształcenia
Polska [%]	100	4,2	•	21,5	•	28,0	39,7	6,6
Staroźreby	6151	181	127	218	711	1781	2573	560
[%]	100	2,9	2,1	3,5	11,6	29,0	41,8	9,1
do 19	870	-	-	14	345	54	705	63
20-29	1097	57	42	61	253	464	209	11
30-39	1033	47	16	22	208	544	183	13
40-49	946	39	36	36	131	459	230	15
50-59	754	21	25	43	57	194	388	26
60-64	379	6	5	21	14	32	256	45
Powyżej 65	1072	11	3	21	14	34	602	387
Kobiety	3077	115	90	168	400	659	1313	332
Mężczyźni	3074	66	37	50	311	1122	1260	228

Źródło: niepublikowane dane z gminy Staroźreby, [*Polska wieś ... 2010*, s. 194].

Ludność gminy jest bardzo słabo wykształcona. Aż połowa mieszkańców legitymuje się wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym bądź nie ukończyła szkoły. W grupie wiekowej 30-39 lat, a więc osób z pokolenia rodziców gimnazjalistów, osoby z cenzusem szkoły wyższej stanowiły 4,5% ogółu ludności, z ukończoną szkołą średnią – 23,8%, a po zasadniczej szkole zawodowej 52,7%. Dane te zdecydowanie odbiegają od średniej krajowej i są zastanawiające. W Starożrebach bowiem od 1999 r. działa gimnazjum, które opuściło dotychczas 670 absolwentów. W roku 1999 utworzono liceum ekonomiczne, a w roku 2002 powstał Zespół Szkół w Starożrebach, w skład którego oprócz liceum ekonomicznego weszło technikum i liceum ogólnokształcące. Po kolejnej reorganizacji w 2005 roku pozostało technikum i liceum ogólnokształcące. W latach 1999-2010 liceum ekonomiczne ukończyło 206 uczniów, technikum – 104, zaś liceum ogólnokształcące 137. Maturę uzyskało w sumie 447 osób. W oddalonym o 25 km 120-tysięcznym Płocku jest sieć szkół średnich i 4 wyższe uczelnie.

Poziom wykształcenia znajduje odbicie w skali bezrobocia. W latach 2007-2010 stopa bezrobocia w powiecie płockim kształtowała się na poziomie: 21,7% w 2007 r., 16,7% w 2008 r., 19,0% w 2009 r. i 19,2% w 2010 r. W tym okresie zarejestrowała się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Płocku następująca liczba bezrobotnych mieszkańców gminy Starożreby: 601 w 2007 r., 447 w 2008 r., 517 w 2009 r. i 558 w 2010 r. Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Płocku największe problemy z podjęciem pracy mają bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz zasadniczym zawodowym. Również najliczniejszą grupę stanowią osoby bez stażu pracy lub z krótkim doświadczeniem zawodowym. Dla mieszkańców omawianej gminy znalezienie pracy jest poważnym problemem, gdyż jedynym znaczącym pracodawcą jest oświata samorządowa, a lokalna przedsiębiorczość nie generuje w tej gminie nowych miejsc pracy. Część ludzi po zdobyciu wykształcenia w innych miastach nie powraca do swojej gminy, część zaś po bezskutecznych poszukiwaniach pracy, również w Płocku, migruje.

ASPIRACJE EDUKACYJNE MŁODZIEŻY Z GMINY STAROŻREBY

Ankieta na temat planów edukacyjnych i czynników przesądających o kierunku dalszego kształcenia została przeprowadzona wśród 88 uczniów II i III klas Gimnazjum w Starożrebach. Pytano również o źródła dochodów rodziców, co zestawiono w tabeli 4.

Uczniowie gimnazjum wywodzą się z różnych środowisk. Największą populację tworzą dzieci z rodzin pracowniczych (45%). Dzieci rolników stanowią 20% grupę. Dzieci rolników zajmujących się poza pracą na roli dodatkową działalnością gospodarczą, niezwiązaną z rolnictwem (1%) lub będących pracownikami najemnymi stanowią łącznie 16%. Dzieci prowadzących własną działalność gospodarczą to 14% ogółu ankietowanych.

Obraz społeczny omawianej gminy odzwierciedla zmiany, jakie zachodzą w ostatnich kilkunastu latach na polskiej wsi. Systematycznie zmniejsza się zatrudnienie w rolnictwie, przybywa pracowników utrzymujących się z pracy najemnej lub własnej działalności gospodarczej. W 2009 r. ludność zawodowo zajmująca się rolnictwem zmniejszyła się do 13,4% ogółu zatrudnionych; pracujący poza rolnictwem stanowili 30% a pracujący na własny rachunek 11,5%. Aż 53,6% ludności wiejskiej nie miało związków z rolnictwem [Wilkin, Nurzyńska 2010].

Najwięcej uczniów starożrebskiego gimnazjum planuje naukę w liceum ogólnokształcącym (43%) i wybiera je najczęściej młodzież pochodząca z rodzin pracowniczych i

Tabela 4. Rodzaj szkoły ponadgimnazjalnej a źródło utrzymania rodziny

Źródło utrzymania	Liczba osób według rodzaju szkoły			
	liceum ogólnokształcące	liceum profilowane	technikum	zasadnicza szkoła zawodowa
Gospodarstwo rolne	12	-	6	-
Gospodarstwo rolne + praca najemna	3	1	3	6
Gospodarstwo rolne + działalność gospodarcza	-	-	1	-
Praca najemna	16	3	10	10
Własna działalność gospodarcza	6	1	1	4
Praca najemna + działalność gospodarcza	-	1	-	1
Renta, zasiłki	1	-	1	1
Razem	38	6	22	22

Źródło: badania własne.

rolniczych. Również spośród dzieci przedsiębiorców ten typ szkoły cieszy się większą popularnością niż zasadnicza szkoła zawodowa. Naukę w technikach o kierunkach: handel, fryzjerstwo, elektryka, geodezja, analiza chemiczna preferuje 25% uczniów, głównie pochodzących z rodzin pracowniczych i rolniczych.

Edukację na poziomie zasadniczych szkół zawodowych planuje kontynuować 25% młodzieży, przeważnie z rodzin pracowniczych. Najmniejszym zainteresowaniem cieszy się nauka w liceum profilowanym. Wybiera ją tylko 7% uczniów. Tylko jedna osoba zamierza kontynuować naukę w technikum rolniczym. W tabeli 5. przedstawiono motywy wyboru rodzaju dalszego kształcenia. Wybór szkoły ponadgimnazjalnej podyktowany jest przede wszystkim chęcią szybkiego zdobycia zawodu i podjęcia pracy. Tym kierowało się 36% uczniów. Zamiłowanie jako wybór profilu szkoły wskazało 25% uczniów. Są to osoby, które wyraźnie określiły zainteresowania, jak: informatyka, fryzjerstwo, kosmetyka. Tylko około 3 % uczniów (3 osoby) zamierza po skończeniu szkoły (handlowa, zasadnicza zawodowa) podjąć pracę w gospodarstwie rolnym.

Aspiracje edukacyjne młodzieży polskiej zaczęły wzrastać z początkiem lat 90. XX wieku. Młodzież wiejska zawsze dominowała w szkołach zawodowych, w 1998 r. stanowiła ona 37% słuchaczy zawodówek, do liceów ogólnokształcących zaś uczęszczało zaledwie 28% tej młodzieży. W roku szkolnym 2003/2004 uczniowie zasadniczych szkół zawo-

Tabela 5. Motywy wyboru szkoły

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	Procentowy udział
Zamiłowanie	22	25
Szybka chęć zdobycia zawodu i podjęcia pracy	31	36
Planowane studia	30	34
Praca w gospodarstwie rolnym	3	3
Bliskość szkoły	2	2

Źródło: opracowanie własne.

owych stanowili tylko 11% ogółu młodzieży ponadgimnazjalnej, a uczniowie liceów – 42% [Kołomyjska, Mażewska 2007]. W Starożrebach również dominuje chęć nauki w liceum, natomiast znacznie więcej uczniów niż średnio w kraju, bo aż 25%, zamierza kształcić się w zasadniczej szkole zawodowej. Podobnie uderza bardzo małe zainteresowanie zawodem rolnika – a przecież Starożreby są typową gminą rolniczą.

Plany szybkiej ścieżki edukacyjnej przez zasadniczą szkołę zawodową i chęć usamodzielnienia się są pułapką, o której nie myśli część młodzieży. Bowiem ukończenie edukacji na tym poziomie nie jest gwarancją znalezienia pracy. Potwierdzają to wieloletnie dane z powiatowych urzędów pracy, gdyż w powiecie plockim bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowili w latach 2007-2010 od 30,3% (2007 r.) do 29,26% (2010 r.).

Z badania pt. *Bilans kapitału ludzkiego* przeprowadzonego w 2010 roku przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości i Uniwersytet Jagielloński wynika, że aż 4 na 10 firm poszukiwało wykwalifikowanych robotników, a 28% potrzebowało specjalistów (finansistów, lekarzy, pielęgniarek, fizyków, matematyków, techników, informatyków). Jest też zapotrzebowanie na inżynierów. Najrzadziej szukano pracowników niewykwalifikowanych i kierowników. Nikle jest zapotrzebowanie na sprzedawców, robotników pomocników i pracowników biurowych (sekretarki). Dla 65% pracodawców ważny był dyplom wykształcenia. Osoby z wykształceniem tylko gimnazjalnym nie zostałyby zatrudnione. Absolwenci zawodówek mają mniejsze szanse niż osoby z dyplomem technika. W raporcie pracodawcy podkreślali niezadowalające umiejętności zawodowe osób kończących zarówno studia, jak i szkoły zawodowe. Zgłaszano konieczność prowadzenia szkolenia ustawicznego w postaci szkoleń i kursów.

PODSUMOWANIE

Polityka rozwoju obszarów wiejskich koncentruje się w dwóch zakresach: sferze produkcji rolnej związanej z modernizacją rolnictwa i poprawą jego struktury, oraz nierolniczych funkcjach gospodarczych. Jednak o tempie modernizacji tych obszarów świadczyć będzie rozwój pozarolniczych funkcji gospodarczych, a o tym decyduje także jakość kapitału ludzkiego mierzonego poziomem wykształcenia i przedsiębiorczością.

W gminie Staroźreby położonej w centralnej Polsce, blisko Płocka i dobrze z nim skomunikowanej, postępuje proces wyludniania się wsi, czego obrazem jest m.in. kurcząca się przedsiębiorczość gminna. Pomimo istnienia w gminie szkół średnich, poziom wykształcenia społeczeństwa jest niższy niż przeciętnie w kraju. Prawie połowa młodzieży gimnazjalnej wybiera naukę w liceum, zaś ponad połowa uczniów planuje naukę w technikum i zasadniczych szkołach zawodowych. Dla 1/3 z nich ta krótka ścieżka edukacyjna jest podyktowana chęcią szybkiego zdobycia zawodu i usamodzielnienia się. Motywów takiego postępowania można doszukiwać się w rodzinnych przykładach, bowiem zdecydowana większość pokolenia rodziców ukończyła ten typ szkół. Tak się dzieje, mimo iż głównymi petentami powiatowych urzędów pracy są absolwenci zawodówek. Chociaż wzrasta poziom wykształcenia mierzony liczbą absolwentów miejscowych szkół średnich, to ci najbardziej mobilni migrują za pracą. Brak zainteresowania zdobyciem wykształcenia rolniczego można uznać za odrzucenie tego typu wykształcenia jako drogi awansu społecznego.

WNIOSKI

1. Należy podnieść poziom nauczania na wsi, począwszy od przedszkola, ponieważ daje ono lepszy start edukacyjny.
2. W gimnazjach powinno się prowadzić akcje uświadamiające konsekwencje wyboru typu szkół ponadgimnazjalnych.

3. W gimnazjach powinno się wprowadzić przedmiot z podstaw przedsiębiorczości.
4. Celowe byłoby wprowadzenie zajęć z psychologami w celu przezwyciężenia wśród młodzieży wiejskiej zjawiska niskiej samooceny, poczucia bezradności. To właśnie bardzo często jest powód zanizania swoich aspiracji edukacyjnych.
5. Należy dostosować politykę edukacyjną do potrzeb rynku pracy, prowadzić współpracę administracji gminnej z lokalną przedsiębiorczością, a także umożliwić otwieranie szkół przyzakładowych.
6. Należy umożliwić zdobywanie wiedzy rolniczej przez osoby podejmujące się gospodarowania bez rolniczego przygotowania zawodowego. Bardzo często młodzież, nie znajdując zatrudnienia w wyuczonym zawodzie, podejmuje się prowadzenia gospodarstwa rolnego.
7. Bardzo ważne wydaje się propagowanie możliwości korzystania z fachowej pomocy doradczej oferowanej przez inkubatory przedsiębiorczości. Informację o ich istnieniu należy przekazywać w gimnazjach i szkołach średnich; powinna być ona dostępna w gminach.

LITERATURA

- Bilans kapitału ludzkiego w Polsce. Najważniejsze wyniki pierwszej edycji badań zrealizowanej w 2010 r.*, PARP, Warszawa 2011, sw. 20-21.
- Kołomyjska I., Mażewska M., (red.) 2007: *Sytuacja ludzi młodych na rynku pracy na obszarach wiejskich w Polsce*, FDPA, Warszawa, s. 13.
- Polska wieś 2010. Raport o stanie wsi*, FDPA, Warszawa 2010, s. 194.
- PSR 2002 – niepublikowane dane Urzędu Gminy Staroźreby
- Przegląd terytorialny Polski – nowy raport OECD*. Informacja prasowa 13.IX.2008 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.
- Rocznik demograficzny 2010*, GUS, Warszawa, s.108.
- Rosner A.,(red.) 2000: *Lokalne bariery rozwoju obszarów wiejskich*, FAPA, Warszawa, s. 15.
- Wilkin J., Nurzyńska I., (red.) 2010: *Polska wieś 2010. Raport o stanie wsi*, FDPA, Warszawa, s.194.
- Województwa. Podregiony, powiaty, gminy*. 2010, GUS, Warszawa, s.426, 429.

Ludmiła Będzikowska

EDUCATIONAL PREFERENCES OF YOUNG PEOPLE ON THE EXAMPLE
OF THE MUNICIPALITY STAROŹREBY

Summary

Differences between the areas are caused by different barriers: demographic, settlement, the state of technical infrastructure. Most municipalities with problems can be found in east and central Poland. The Municipality of Staroźreby is an agricultural municipality near Plock. Its residents' educational level is under average in comparison with the rest of the population of Poland and the process of depopulation is progressing.

Most of the gymnasium students (43%) want to continue their studies in high schools and in the future at universities. The rest of students choose technical and vocational schools – this choice is motivated by getting a profession as soon as possible

Adres do korespondencji:
Dr inż. Ludmiła Będzikowska
Instytut Nauk Ekonomicznych
PWSZ w Płocku
e-mail:bedzikowska@interia.pl